

Pata oarbă a Europei

Tot mai multe persoane originare din Republica Moldova solicită azil în Germania, însă șansa de a fi recunoscut este minimă. De ce își părăsesc moldovenii casele? O excursie într-o țară sfâșiată.

articol de Petra Sorge
textul original [aici](#)

În Grozești, Republica Moldova, Valeriu Butnaru, lăcătușul de 60 de ani, este singur acasă și în atelierul său. În jurul casei sunt trei parcele pustii de pământ.

Buruienile cresc, obloanele scârțâie cu fiecare rafală de vânt. Au plecat toți: copiii, tinerii, familiile.

Ei se îmbrâncesc în Berlinul de Vest, într-o hală industrială reutilizată. Parcelele din adăpostul de pe Paulsternstraße sunt separate cu draperii. Fiecare al doisprezecelea vine din Republica Moldova. În prima jumătate de an, au ajuns în Germania 1608 persoane – de două ori mai mulți decât în

aceiași perioadă a anului trecut. Un număr și mai mare de persoane solicită azil – 1780 în total.

În comparație cu un milion de azilanți din Siria, Iraq și alte țări, cifra nu pare să fie tocmai mare. Dar mica țară Moldova cu 3,6 milioane de locuitori se află în fața unei tendințe: din grădina de est a Uniunii Europene, oamenii își părăsesc țara cu miile.

BERLIN, PAULSTERNSTRASSE

De asemenea și Victor, blond, 32 de ani, vorbitor de limbă rusă, și colega sa de serviciu Natalia. Au venit împreună cu familiile lor și le este frică de decizia cu privire la azil.

Deoarece, până acum, aveau mereu parte de: refuz. Oficiul Federal pentru Migrație și Refugiați (Bamf), a spus în perioada ianuarie – iulie „NU” de 1040 de ori solicitanților de azil din Republica Moldova. Doar doi solicitanți au primit un răspuns pozitiv.

Victor era responsabil de securitate într-o firmă de produse alimentare. Într-o zi, un coleg de muncă a murit în urma unui accident de serviciu. Victor și-a informat șeful și poliția. Nu s-a întâmplat nimic. Nici o urmărire penală, nici o consecință. Victor a ales depărtarea. Natalia este victima unui scandal bancar de proporții. Ea își păstra banii la întreprinderea de stat Banca de Economii: în total 5000 Euro. Cu un an în urmă, această bancă a falimentat și banii femeii au dispărut. Nu a găsit salvare în Moldova, nu a beneficiat de asigurarea de stat a depozitelor. Fostul Prim-Ministru este acuzat de furtul unui miliard de dolari din banca sus-numită și din alte bănci comerciale. În luna octombrie a fost reținut.

La indicele de percepție a corupției, elaborat de Transparency International, Republica Moldova Se poziționează pe locul 103 din 168. Să nu uităm și despre un conflict înghețat: Moldova este împărțită în partea de vest, în care se

Vorbește limba română și se aspiră către UE și partea de est, în care se vorbește în mare parte rusa: Transnistria, care s-a declarat Republică autonomă, recunoscută doar de Rusia. Provincia este izolată din punct de vedere internațional. În anul 1992 a avut loc un război între cele două părți. După 1992 nu au mai avut loc acțiuni violente. Cetățenii Republicii Moldova au voie, încă din 2014 să călătorească fără viză în UE. Transnistrienii ar dori unire cu Federația Rusă La sfârșitul lunii mai, armata SUA a trimis soldați în RM pentru o manevră ca reacție la agresivitatea lui Putin în zona Ucrainei de Est. La summit-ul NATO din luna iulie, care a avut loc la Varșovia, s-a decis că este cazul de a trimite mai multe trupe în Europa de Est. În adăpost, Victor ne povestește că nu s-a refugiat din cauza politicii cancelarului Angela Merkel. Natalia ar avea rude în Germania. În aprilie au căutat pe internet, au tradus informațiile cu Google Translate. Au luat în chirie o rutieră, iar șoferului i-au spus: „La Berlin, Turmstraße, Vă rog.” Este adresa recepției inițiale a refugiaților. Ne-am pornit singuri la drum și am continuat noul val de exod.

MOLDOVA, ÎN RAIONUL NISPORENI

În satul Grozești aproape toți locuiesc din banii pe care îi transmit rudele din străinătate.

De asemenea și Valeriu Butnaru, care are un fiu în Germania. Acesta din urmă lucrează într-un service auto, în regiunea München. Al doilea fiu locuiește cu soția și copiii prin vecinătate. Nu toate clădirile sunt distruse aici. Există și căsuțe nobile cu fațada finisată și cu grădină.

Butnaru are un vis: dorește să construiască un nou atelier și să lanseze, împreună cu fiii săi, o afacere de reparații. Cu propriii bani, fără credite. Cu atât mai mult fără politicieni: „sunt hoți.”

Butnaru achită impozite, precum o fac toți locuitorii de aici.

Banii însă nu se întorc în sat, pentru infrastructura publică, de exemplu: strada din fața casei e plină de noroi. Toaleta este în grădină – o cutie din lemn, aproape răsturnată de vânt.

Până nu demult, ieșea cu tractorul de trei ori pe lună pentru a aduce apă potabilă. În raionul Nisporeni mai sunt fântâni, însă apa din ele este poluată cu substanțe toxice și metale grele. De la sfârșitul lui iulie este mai simplu pentru Butnaru: cu fonduri austriece și ale UE, s-a construit un nou sistem de apă potabilă cu rețea. Acum, în jur de 16 000 persoane au apă potabilă proaspătă la robinet.

„Aceasta este, în esență, tratarea cauzei de refugiere, deoarece, în acest mod, viața de la sat devine mai suportabilă și poate spori activitatea economică”, spune Coordonatorul proiectului Gerhard Schaumberger de la Austrian Development Agency.

ORAȘUL NISPORENI ÎN REPUBLICA MOLDOVA, ADMINISTRAȚIA RAIONALĂ

Apa din clădirea administrației raionale de la Nisporeni încă mai miroase a ouă stricate. Conține Sulfat de hidrogen, un gaz incolor.

Aici își are oficiul Ion Artene, Președintele raionului. Pe masa sa de placaj sunt trei steaguri mici – Nisporeni, Moldova, UE. La proiectul de apă, spune el, au participat, de asemenea, raionul și localitățile membre. În plus, orice proprietar a trebuit să plătească 5000 de lei pentru conectare, aproximativ 230 de euro.

Ion Artene vorbește despre dezvoltare economică, despre „afaceri locale”. Dar unde sunt străzile asfaltate de care au nevoie urgentă antreprenorii? Unde este sistemul de canalizare? Președintele raionului ridică din umeri: „Sunt în birou doar de un an.” Și corupția? Artene spune că la

subiectele „Poliție și justiție” ar putea exista unele probleme.

La începutul anului, cei mai mulți solicitanți de azil din Republica Moldova sunt din Nisporeni. De ce este așa? Ion spune că nu există nici o persecuție, nici de persoane care facilitează traficul până la Berlin nu a auzit. Presupunerea lui: „Ei caută o viață mai bună în Germania.”

CHIȘINĂU, CAPITALA MOLDOVEI, BIROUL DE STAT PENTRU MIGRAȚIE ȘI AZIL

Poate ne ajută cineva din partea statului care este implicat în subiectul dat. Iulian Popov, cămașă Button-Down, este directorul biroului de azil și este persoana care ia decizia despre șederea cetățenilor străini în Republica Moldova. Are o hartă a lumii în birou. Lasă ușa deschisă, ca și ceilalți colaboratori de aici. Oricum nu se stă coadă în această instituție. Popov face mai întâi un ceai, umple cănile până apa fierbinte ajunge la margini. Sare din loc, aduce un șervețel, îndepărtează pata formată.

Popov dispune de cifre: câți moldoveni au solicitat azil în alte țări: 980 în anul 2014. Dintre care, 122 au primit răspuns pozitiv. În conformitate cu convenția de la Geneva, azilul poate fi obținut de acele persoane, care sunt discriminate emotiv, rasist, religios, național sau de apartenență la un anumit grup social, la fel în caz de persecuție politică.

Există persecuție în Republica Moldova? Popov spune doar: „În calitate de țară de origine, noi nu avem dreptul de a specula despre cauzele refugierii cetățenilor noștri.” Dar este posibil că nu toți oamenii să cunoască ce e acela, un refugiat: astfel se ajunge la neînțelegeri.”

Observăm rapid: Popov nu dorește să vorbească despre părțile negative ale existenței în țara în care muncește ca funcționar.

CHIȘINĂU, CAPITALA MOLDOVEI, BIROUL INTERNAȚIONAL PENTRU MIGRAȚIE

Ghenadie Crețu nu este legat de un altfel de comportament de funcționar. Acesta lucrează pentru Biroul Internațional de Migrație (IOM), o organizație interstatală care sprijină refugiații și persoanele care se întorc în țară. El numește recenta emigrare a moldovenilor „migrație economică”. „Mulți dintre cei care au rămas blocați în Europa, fără job și fără bani, solicită azil.”

Crețu nu vede conflictul transnistrean ca pe un motiv de solicitare a azilului: „Nu este război acolo.”

De la începutul lui iunie— după doi ani de liniște — părțile care fac parte din conflict discută deja unii cu alții. Reprezentanții Moldovei și a Transnistriei s-au întâlnit la Berlin, fiind mediați de diplomații germani. Germania a preluat anul curent conducerea Organizației pentru securitate și Colaborare în Europa (OSCE); în iulie, Frank-Walter Steinmeier a călătorit încă o dată în regiune.

Ministrul de Externe, membru al partidului SPD, a anunțat mici progrese: aprecierea reciprocă a numerelor de înmatriculare și a diplomelor de absolvire.

Steinmeier a avertizat că din cauza trupelor NATO, în Europa de Est poate avea loc un război împotriva Rusiei. Transnistria este importantă. Deoarece este de fapt un conflict între Moldova și Rusia. Președintele Putin vede Transnistria ca pe o zonă tampon către Uniunea Europeană și NATO.

Mulți diplomați speră că negocierile cu succes în Transnistria vor servi drept exemplu altor conflicte înghețate — cum ar fi în Karabah, Abhazia sau în Ucraina de Est. Pe lângă Moldova și Transnistria, la așa-numitele discuții în format 5+2, mai participă și UE, precum și SUA în calitate de observatori. Rusia și Ucraina au rolul de mediatori. Faptul că acești doi rivali stau la aceeași masă, îl putem numi un

succes, deoarece planurile de pace Minsk I și II pentru Ucraina. nu funcționează nici până în ziua de astăzi.

Steinmeier a formulat încă la început de an scopul negocierilor: suveranitate și integritate teritorială pentru Republica Moldova, un statut special pentru Transnistria. Așa arată teoria. Practic, suntem departe de o soluție viabilă.

În așa fel, moldovenilor nu le este frică doar de influența lui Putin, ci și de faptul că găgăuzii, un popor turc stabilit în sudul țării, vor cere mai multă autonomie. La sfârșitul lunii iulie, Transnistria a refuzat statutul special propus de OSCE. Președintele Consiliului Suprem face referire la un referendum din 2006, în care alegătorii și-au exprimat în mod clar dorința ca Transnistria să fie parte a Rusiei.

În acest conflict, refugiații nu au nici un rol.

CHIȘINĂU, CAPITALA MOLDOVEI, UN ADĂPOST PENTRU SOLICITANȚII DE AZIL

În Republica Moldova este, la momentul actual, un refugiat din Transnistria: Serghei Ilcenco. Jurnalistul în tricou gri, blugi și barbă, locuiește de un an într-un adăpost al Agenției ONU pentru Refugiați. Camera lui o împarte cu alți doi oameni și, într-o cutie de carton, are trei motănași. În tot adăpostul sunt doar 14 locuitori, inclusiv patru sirieni – circulația refugiaților de anul trecut i-a dus prin apropiere de Moldova.

Cazul Serghei Ilcenco este o dovadă importantă pentru Republica Moldova: situația dincolo de Nistru este gravă. Aproape dramatică.

Așa a simțit și Ilcenco. A stat două luni într-o închisoare din Transnistria, deoarece a chemat la așa-numita „revoltă armată împotriva autorității legale și legitim-alese”. Așa se spune într-un document al KGB -ului – serviciul secret transnistrean poartă până acum denumirea modelului sovietic.

Ilcenco spune că afirmația a fost „complet fabricată”. El niciodată nu a scris textul respectiv pe blog, după cum era acuzat. În închisoare, astmul și starea inimii s-au înrăutățit.

Pentru funcționarul Iulian Popov, cazul lui Ilcenco arată că „în Transnistria ar exista un risc de tortură și privare de libertate”.

Dar, în autodeclarata Republică, faptele sunt private oare la fel?

TRANSNISTR IA, CAPITALA TIRASPOL

În capitala Tiraspol, monumentele soldaților țin să amintească despre evenimentele războiului cu Moldova. Stema de stat, afișată pe mai multe panouri, conține și acum simboluri comuniste: o stea roșie, ciocanul, secera, coroana cu spice.

Într-o pizzerie o întâlnim pe Ekaterina Lipovcenko, oponentă a regimului. Ea privește permanent nervos spre stradă. Fiul ei, Alexandru, stă de un an într-un centru de detenție din Tiraspol. Celula sa, 24 metri pătrați, este împărțită cu încă opt persoane. La sfârșitul lunii martie, judecata l-a găsit vinovat pentru activități extremiste și a fost pedepsit cu trei ani și jumătate de detenție. Acesta scrisese mai devreme pe Facebook: „în Transnistria, ordinea poate fi restabilită doar cu ajutorul soldaților americani.”

Acest regim internațional izolat nu are frică de nimic altceva, decât de o implicare din afară. Șeful Guvernului, Pavel Prokudin a ridicat la sfârșitul lui iulie imaginea lui Steinmeier și a vorbit despre un “zornăit de săbii” la hotarele Transnistriei.

Oleksandr Lipovcenko a contestat declarația KGB-ului, a început greva foamei și s-a îmbolnăvit de hepatită. Gardienii l-au bătut. „El abia mai putea să meargă, a slăbit în mod

dramatic și tot corpul era acoperit cu vânătăi,” descrie mama băiatului starea în care se afla acesta.

Mama sa, Ekaterina Lipovcenko, a scris către Organizația pentru securitate și colaborare din Europa. Ea ruga să i se acorde ajutor. Nici până astăzi nu a primit un răspuns. OSCE a scris că organizația din Republica Moldova este responsabilă de anumite incidente. Corespondența, însă, trebuie să rămână confidențială.

CHIȘINĂU, CAPITALA MOLDOVEI, LA O ORGANIZAȚIE NONGUVERNAMENTALĂ

Ion Manole este agitat. El este jurist, activist și director al organizației nonguvernamentale Promo-LEX. Consideră că Transnistria este o „pată neagră” la capitolul drepturilor omului și OSCE nu face „de ani de zile nimic împotriva acestei situații”.

Manole colectează informații despre cazuri de încălcare a drepturilor omului. Dacă locuitorii Transnistriei doresc să solicite azil în străinătate, vor necesita serviciile sale. Mai târziu, acesta transmite documente: „doar pentru adevărații persecutați.” În biroul său se află un raft pe care sunt multe dosare cu acte.

Ion Manole și colaboratorii săi nu mai au dreptul de un an să călătorească în Transnistria pentru a afla informații despre beneficiarii săi; acolo li s-a deschis o anchetă. Acuzația a fost făcută publică de KGB: Promo-LEX a fost discreditat pentru că niciodată nu a abordat în Moldova tema despre naționaliștii ucraineni sau încălcările drepturilor omului în SUA. În schimb, a cărei activitate este organizarea „metodică” și într-o manieră „distructivă și ostilă” a activităților împotriva Republicii Transnistriene.

Consiliul Europei este „alarmat” și a avertizat cu consecințe la sfârșitul lui iunie: actorii internaționali au trebuit să

creeze imediat o „misiune de urgență“ în Moldova. A fost o cerință clară către OSCE: misiunea de bază în Moldova trebuie să ia în considerare și drepturile omului, conform mandatului. Însă nimic nu s-a întâmplat pînă acum.

La solicitare, misiunea OSCE din Moldova, secretariatul OSCE din Viena, precum și Ministerul Federal pentru Afaceri Externe, transmit corespondența unul altuia. În final, un reprezentant OSCE a declarat în anul 2016, în formă scrisă: „Discuția despre încălcarea individuală a drepturilor omului nu este parte componentă a agendei 5+2.“ Însă, ar exista un grup de experți la această temă.

Cât de acurat sunt documentate încălcările drepturilor omului în Transnistria, este demonstrat de o altă soartă despre care a fost informat și OSCE-ul.

CHISINAU, CAPITALA MOLDOVEI, ANTREPRENOAREA ALA GHERMAN

Este un caz care sfâșie viața Alei Gherman. Femeia de 53 de ani stă în mijlocul biroului său, înconjurată de dosare cu acte și grămezi de foi pe jos. „Vitali, Vitali“, strigă ea, de parcă aceste acte l-ar putea aduce înapoi. Mii de pagini cu dovezi că fratele ei, Vitali Eriomenko, este nevinovat. Dovezi, pe care nimeni nu dorește să le ia în calcul.

Bărbatul de 47 de ani a avut în Slobozia, localitate transnistreană, o întreprindere de produse alimentare. Când afacerea a devenit profitabilă, au început problemele. A fost acuzat de evaziune fiscală. Faptul că nici auditorii și nici departamentul fiscal nu au confirmat acest fapt, nu a fost important pentru serviciile secrete transnistrene și nici pentru instituțiile de drept. Pe data de 29 martie 2011, Eriomenko a fost reținut în cătușe. Procesul a fost discutat de 18 ori. A primit 12 ani.

Soția și cei trei copii s-au refugiat, 400 de angajați au fost

concediați. A fost distrus un imperiu. Casa lui Eri-omenko a căzut pradă vandalismului.

Ala Gherman deschide un dosar la calculator. Primăvara, i-a reușit în secret, după cinci ani, să facă poze casei fratelui ei. Geamurile sunt sparte, dulapurile golite. O rață de pluș tăiată. Viermi târându-se pe covor.

Arată o imagine din anul 2013. O radiografie a dinților lui Vitalie. Vedem șase găuri. „astăzi nu mai are dinți“. Fratele femeii are probleme cu inima, stomacul și intestinele. „i-aș achita și operația“, spune Gherman, care este antreprenoare și produce fructe uscate în Chisinau, „dar ei nu ne permit.“

Ala Gherman a scris către OSCE: din nou și din nou. Și părinții s-au adresat misiunii. Însă și de această dată: nici un răspuns. OSCE pretinde că nu a găsit scrisori din partea activiștilor pentru drepturile omului. „Mesajele au fost căutate în dosarul electronic corespunzător“, a anunțat purtătorul de cuvânt al președinției OSCE din Germania.

BERLIN, MINISTERUL FEDERAL PENTRU AFACERI EXTERNE

La începutul lunii iulie, Ministerul Federal pentru Afaceri externe invită la o conferință: „OSCE în calitate de agent“. Într-un panel, vorbește reprezentantul special german în negocierile transnistrene, Cord Meier-Klodt. Vis-a-vis de el, un grafician desenează mici imagini pe un whiteboard. O broască țestoasă, un om de zăpadă, o veveriță. Este acel conținut al conferinței care nu trebuie să ajungă în exterior. Nu pot să transmit nici citate autorizate de la conferință și nici un interviu cu reprezentantul special.

Ion Manole de la Promo-LEX scrie mai târziu pe Facebook: a avut impresia că doar în Moldova se poate întâmpla ca OSCE să blocheze noutățile. „Dacă Germania și OSCE ar duce în Transnistria o politică adecvată, atunci s-ar produce mai puțini refugiați.“

Jurnalistul suedez Nils Resare a încercat să obțină un interviu de la OSCE, de la misiunea de bază cu sediul la Chișinău. Tema sa: negocierile transnistrene și „situația victimelor torturii“. La sfârșitul lui iunie a primit un răspuns: „nu putem vorbi cu Dumneavoastră despre cazurile de tortură, așa că, dacă nu vă supărați, nu vom atinge acest subiect.“

Adică mai bine mușamalizăm încălcarea drepturilor omului? Chiar și Instituția Federală pentru Migrație și Refugiați vorbește deschis despre „torturi“ în Transnistria.

OSCE are o problemă. Este o entitate în care se află una dintre părțile conflictului: Rusia. Negocierile transnistrene „trebuie să fie susținute de toate cele 57 state membre OSCE prin consens“, a declarat purtătorul de cuvânt al președinției OSCE din Germania. Problema OSCE este o problemă, pe care o are și Steinmeier până la sfârșitul anului.

Însă nimeni nu vede acest lucru: Steinmeier nu vrea confruntări cu Rusia. La ieșirile sale publice din Transnistria, acesta nu discută la subiectul încălcării drepturilor omului pe acel teritoriu. Ministerul Federal pentru Afaceri Externe accentuează că Steinmeier, în cadrul călătoriilor sale de serviciu, abordează „mereu“ teme relevante – „ceea ce include și încălcarea drepturilor omului“.

BERLIN, PAULSTERNSTRASSE

Data de 21 iulie este pentru Natalia de la adăpostul pentru refugiați o zi în care îi dispar toate speranțele. A ajuns scrisoarea cu refuz: ea, împreună cu familia, vor trebui să se întoarcă în Moldova. Și Victor a primit aceeași decizie cu o lună în urmă.

Natalia nu știe ce se va întâmpla. Nu are bani, nu are muncă. Nu are viitor.